

אגודה לאומית לילדים ובוגרים עם אוטיזם

The Israeli Society for Children and Adults with Autism

התמודדות עם התנהגויות מאתגרות

כמה מילים לפני שמתחילים

- ASD - רצף שבו ישנם ילדים ובוגרים שונים בעלי רמת תפקוד שונה
- מאפיינים שמזוהים עם הספקטרום יכולים להופיע אצל אחד ולא אצל האחר או להיראות באופן שונה
- אין קסמים ואין דרך אחת שתתאים לכולם באותן אופן

על מה נדבר?

- ❖ מהי התנהגות מאתגרת?
- ❖ גורמים להתנהגות מאתגרת
- ❖ הערכה תפקודית
- ❖ כלים להתמודדות- מניעה ותגובה

מהי התנהגות מאתגרת?

מקשה על.. או
פוגעת בסביבה
הפיזית
ו/ או החברתית

מסכנת את
הביטחון
אישי

התנהגויות שנתפסות
בעיני הסביבה כמוזרות
מאוד ולא פונקציונאליות

פגיעה עצמית

תנועות
חזרתיות

עיסוק מצומצם
בחפץ

קולניות

אלימות

אי מודעות
לסכנות

נזק לרכוש

שאלות שחשוב לשאול...

1. האם היא בעייתית בכל סביבות החיים של האדם?

לא בהכרח! ההתנהגות תוגדר כמאתגרת ביחס לסביבה הפיזית והחברתית

2. את מי באמת מאתגרת ההתנהגות המאתגרת?

האתגר הוא של כולם!!!

3. האם היא בעייתית מבחינת החבר/ האדם?

לא בהכרח, ויש לשקול את נקודת המבט שלו בהתייחסות הכוללת.

4. האם כל התנהגות בעייתית היא התנהגות מאתגרת?

לא!!!

עקרונות מנחים

- ❖ גישה מקיפה וכוללת בשונה מראייה נקודתית/ גישה אחת
- ❖ גישות משלימות בשונה מגישות סותרות
- ❖ ניתוח והבנה של מכלול הגורמים האפשריים
- ❖ מתן תמיכה נכונה לטווח ארוך ולא השגת "רגיעה זמנית"
- ❖ התמקדות במניעה ולא בתוצאה.
- ❖ שינויים בהתנהלות שלנו עשויים להוביל לשינויים משמעותיים בהתנהלות שלו/ה.
- ❖ משאבים!!!

למה התנהגות מאתגרת מופיעה?

- ❖ גורמים תקשורתיים
- ❖ גורמים סביבתיים
- ❖ גורמים רפואיים
- ❖ גורמים תחושתיים
- ❖ גורמים נפשיים-רגשיים
- ❖ גורמי התנהגותיים

היבט תקשורת ושפתי

❖ קשיים בהבעת שפה

❖ קשיים בהבעת כוונות תקשורתיות ורגשות

❖ קשיים ביזימה של תקשורת

❖ קשיים בהבנת שפה

❖ קשיים בהבנת סיטואציות מורכבות

גורמים סביבתיים

סביבה פיזית

❖ נראות הסביבה

❖ ריבוי גירויים

❖ בלאגן

❖ סביבה נעימה לעומת לא נעימה

❖ מרחב אישי/ חללים

❖ סביבה אנושית

גורמים רפואיים

❖ כאב, עצירות, מחלה או כל גורם אחר לאי נוחות

❖ תרופות

-תופעות לוואי של תרופות

-שינוי תרופתי

-הפסקה פתאומית של נטילת תרופות

❖ תזונה

❖ חרדה, הפרעות קשב וריכוז

גורמים תחושתיים

תת רגישות

רגישות יתר

הצפה / fight or flight

- צורך במגע עמוק
- רעש
- צורך בתנועה
- סנוור
- יותר מדי מהכל
- רתיעה ממגע
- חשש ורתיעה מתנועה
- צרכים אודיטוריים

איך זה נראה בעיניים שלהם?

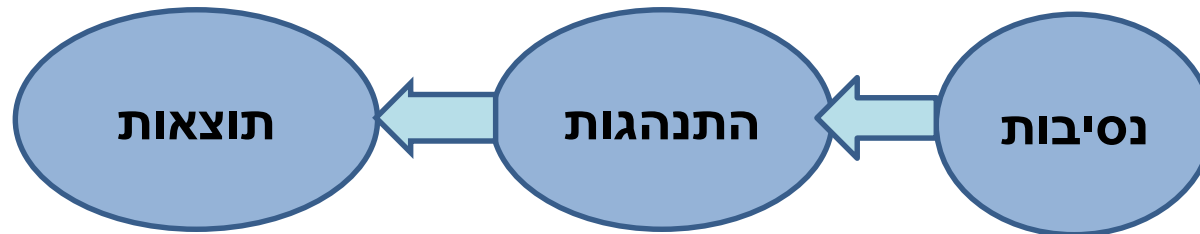

גורמים רגשיים/נפשיים

פירמידת הצרכים
של מאסלו

גורמים התנהגותיים- הערכה תפקודית

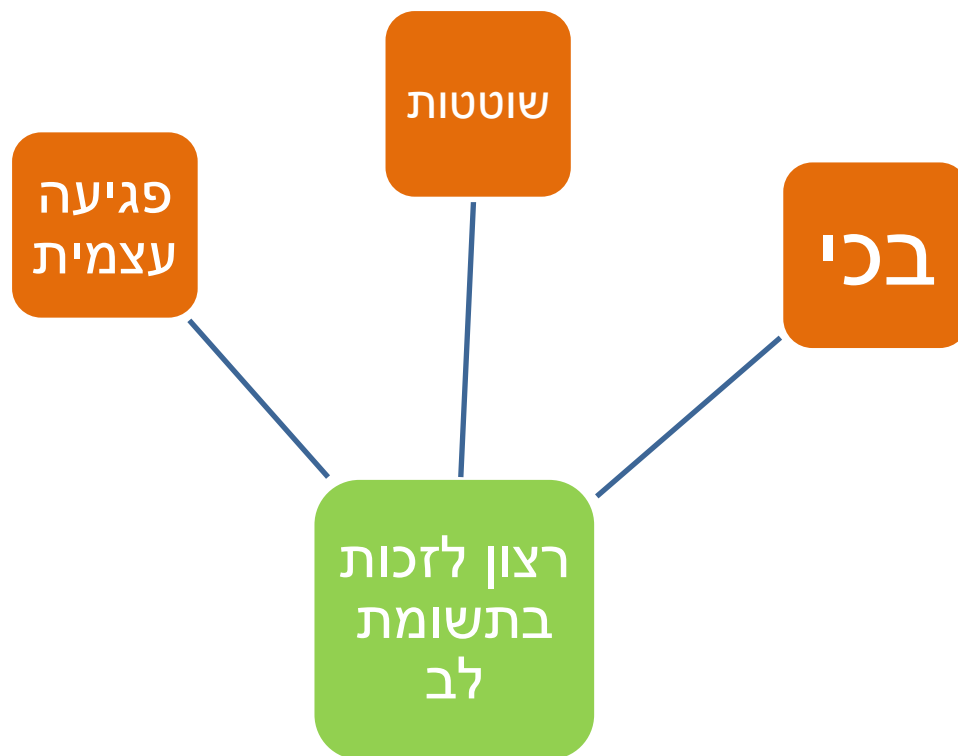

בהתנהגויות המיועדות להפחתה הפונקציה של ההתנהגות תהיה:

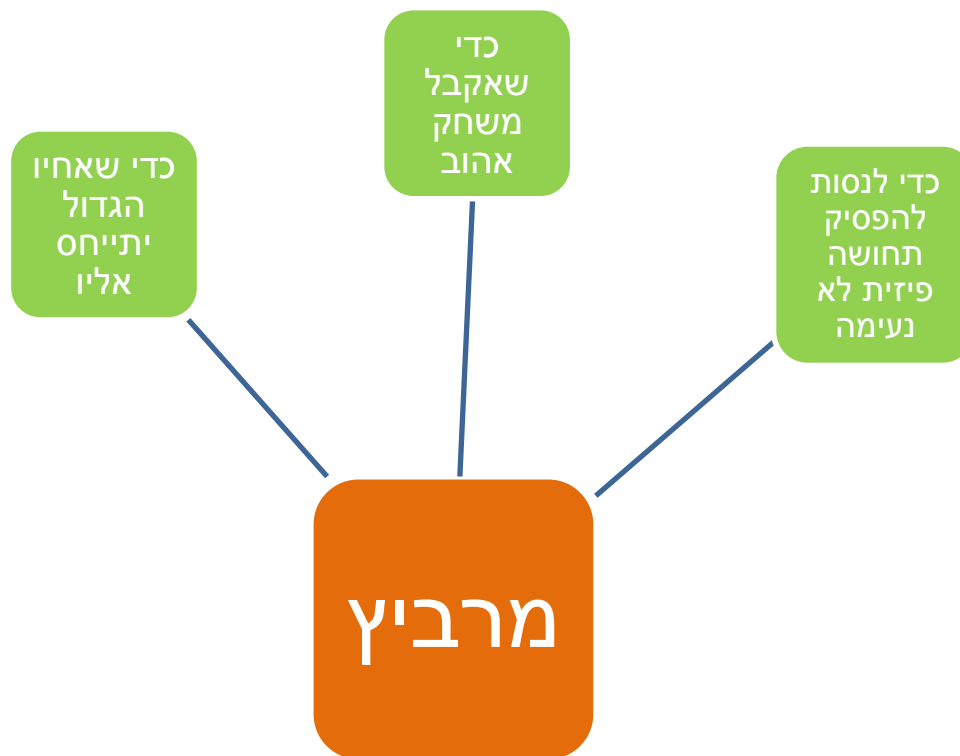
1. תשומת לב
2. הימנעות/ בריחה
3. קבלת גישה לפריטים/ פעילות מועדפת
4. לא תלויה בסביבה/ חיזוק אוטומטי

פונקציה זחה התנהגות שונה

פונקציה שונה התנהגות זהה

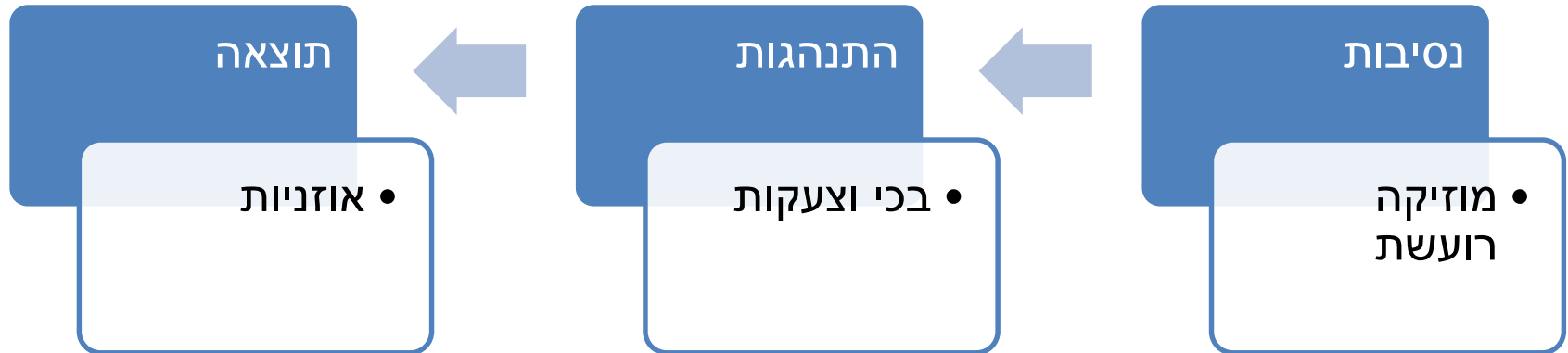
דוגמא

איתי משחק במחשב. אמו מבקשת ממנו לכבות את המחשב ולבוא לאכול. איתי צורח. אמו בתגובה אומרת לו: "טוב, תמשיך לשחק ותבוא אחר כך".

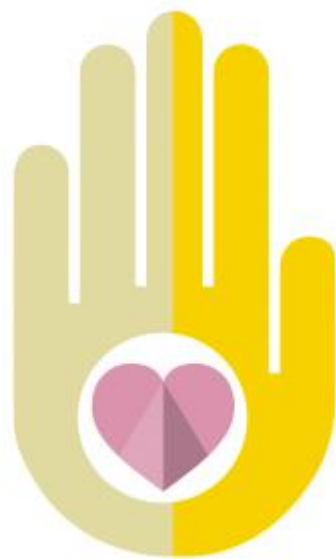

דוגמא

תמר מגיעה למסיבת יום הולדת. במסיבה יש מוזיקה רועשת. תמר בוכה וצועקת. אמא נותנת לתמר אוזניות.

מה הדרך הטובה ביותר להתמודדות עם התנהגות מאתגרת?

אסטרטגיות מניעה

שיהיה ברור מה מצופה ומה קורה! ✓

❖ לוח פעילות

❖ סדר יום

❖ לוחות ספציפיים משפחתיים – תורנות, תפריט, מחשב, מה נשמע

	12:45		8:00
	13:30		8:50
	13:50		9:30
	14:30		10:00
	15:15		10:20
	15:50		11:05
	16:00		11:50
	16:45		12:00

אסטרטגיות מניעה

✓ יצירת אינטראקציות חיוביות ויחס אישי:

❖ שיחת שיתוף- ארוחת ערב/לפני השינה

❖ כתיבה משותפת של מחברת קשר

❖ סידור תיק משותף

❖ "חוג אמא/אבא"- זמן איכות - פעילות עם תוכן משמעותי

❖ עזרה במשימות הבית- תחושת משמעות ומסוגלות

❖ הגברה משמעותית של בחירה (לאפשר בחירה במסגרת גבולות)

אסטרטגיות מניעה

תרגולי התגברות: ✓

- ❖ כלכלת אסימונים
- ❖ לוח ניהול עצמי
- ❖ טיימר
- ❖ נקודות עוגן במהלך היום
- ❖ לדבר/ להדגים התנהגות אלטרנטיבית כשקשה

אסטרטגיות מניעה

עזרים שעוזרים: ✓

❖ הכנת סיפור אישי וקריאתו

❖ דף כללים לסביבה הספציפית

❖ קופסה אישית ואטרקטיבית

אסטרטגיות מניעה

עוד: ✓

❖ זמן לבד בחדר

❖ עיסוק בפעילות אהובה- כל פעילות שהיא גם אם לא פעילות מבחינתנו

❖ ליידע מה יקרה כש..

אסטרטגיות תגובה

- ❖ אסרטיביות ללא כעס
- ❖ משפטים ברורים וקצרים
- ❖ להימנע ממשא ומתן ומאיומים!!!
- ❖ להעביר לפעילות אחרת מהר ככל הניתן
- ❖ להחליף דמות שמתנהלת מול הילד
- ❖ אם יש שלילת זכויות- לוודא יישום
- ❖ סביבה שקטה- חדר, חצר, פינה מרגיעה
- ❖ שיחת עיבוד כשיש רגיעה

לסיכום

- ❖ תמיד יהיו התנהגויות מאתגרות!
- ❖ יש לבחון את נקודת המבט של כל הסובבים כולל האדם עצמו.
- ❖ יש לערוך בירור מקיף של הגורמים.
- ❖ לעיתים, התערבות בתחומים "משניים" היא הפתרון.
- ❖ העברת מסר של מסוגלות היא משמעותית!
- ❖ לבדוק קודם כל את עצמינו!
- ❖ המפתח להתמודדות יעילה הוא היכרות עם ארגז הכלים הנמצא ברשותנו.

